

## N:o 2.

Ank. till Riksd. kansli den 25 februari 1896, kl. 3 e. m.

*Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande n:o 1, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om tillägg till kongl. förordningen angående förbud för barn att nattetid idka viss försäljning m. m. den 10 juli 1891.*

Utskottet har fått mottaga en inom Andra Kammaren af herr *E. Hammarlund* väckt motion (n:o 99), i hvilken föreslås,

»att Riksdagen i skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhåller om sådant tillägg till förordningen af den 10 juli 1891 angående förbud för barn att nattetid idka viss försäljning m. m., att det i ifrågavarande förordning omnämnda förbud för barn att under viss tid af dygnet å gator eller andra allmänna platser eller å utskänkningsställen eller andra offentliga lokaler till salu utbjuda eller utdela tryckalster, blommor, kramvaror eller annat, må i den ordning, nämnda författning bestämmer, kunna utsträckas under sön- och helgdagar till hela dygnet».

Motionären erinrar till en början derom, att genom kongl. förordningen den 10 juli 1891 sattes en väl behöflig dam mot barnens användande nattetid för tidningskolportering m. m.

Nämnda förordning bestämmer, att länsstyrelse kan — vare sig efter förslag af stadsfullmäktige eller efter stadsfullmäktiges hörande — utfärda förbud för barn »att under viss tid af dygnet å gator eller andra allmänna platser eller å utskänkningsställen eller andra offentliga lokaler till salu utbjuda eller utdela tryckalster, blommor, kramvaror eller annat».

Förbudet må ej utsträckas utöfver tiden från kl. 8 e. m. till kl. 8 f. m. och ej gälla för andra än barn af mankon under 14 år och af qvinkon under 15 år.

Förordningen har haft till följd dylikt förbuds utfärdande i flera af våra städer, såsom Stockholm, Göteborg, Malmö, Norrköping, Upsala m. fl. Det förut i stor utsträckning herskande oskicket att utsända barn om nätterna för försäljning af tidningar, blommor o. s. v. har det dermed blifvit möjligt för myndigheterna att stäffa.

Verkningarna af förordningen hafva, framhåller motionären, varit af uteslutande glädjande art såväl med afseende på de ungas intellektuella som fysiska och moraliska utbildning.

Det sätt, hvarpå cigarrförsäljningen numera bedrifves under sön- och helgdagar, gör emellertid enligt motionärens förmenande ett tillägg till nämnda förordning ytterst nödigt.

Motionären erinrar, hurusom, efter det cigarrbodarnas öppenställande före kl. 9 e. m. sön- och helgdagar blifvit förbudet, cigarrhandeln förflyttats från butikerna till gatorna, der barn och ynglingar, utrustade med stora butikslådor, fulla med cigarrer af olika slag, påträffas i mängd hela söndagen igenom, till och med under gudstjensttiderna, och ej sällan uppträda på ett för gatutrafiken hinderligt sätt.

Att dylikt gatulif är för barnens sedliga och moraliska utveckling högst skadligt, finner motionären påtagligt. De minderåriga, som användas för cigarrförsäljningen under sön- och helgdagar, förlora aktningen för sabbaten; de frestas till oärlighet och få smak för utelif; ganska snart börja de röka sjelfva och förleda äfven sina skolkamrater härtill. Då de icke få någon sabbatshvila, kommer helt naturligt skolarbetet under de följande dagarne att lida.

Under sådana omständigheter synes det motionären af vikt, att man med det snaraste vidtager åtgärder till skyddande af barnen. Detta kan enligt hans mening enklast ske genom ett tillägg till förordningen af den 10 juli 1891 af innehåll, att det i denna förordning omnämnda förbudet må kunna utsträckas *under sön- och helgdagar till hela dygnet*.

Nästan allt hvad som på sin tid anfördes till förmån för åstadkommandet af återopade förordning, gäller ock enligt motionärens åsigt numera som skäl för ett dylikt tillägg.

Man invänder måhända — yttrar motionären till sist — att föreliggande förslag ej löser frågan i dess helhet, utan att fortfarande åtskilliga missförhållanden komma att existera beträffande cigarrhandeln under sön- och helgdagar. Denna invändning finner motionären riktig; men då han icke varit med om 1893 års lagstiftning på detta område, har han här-

vidlag ej trott sig vara rätter målsman. Han har med sitt förslag blott afsett att undanröjda en af de allra svåraste olägenheterna af den nuvarande ambulatoriska söndagscigarrhandeln, nemligen *barnens* demoraliserande genom att användas i tobakshandelns tjänst.

Utskottet har i främsta rummet funnit sig böra undersöka, i hvilken utsträckning de af motionären påpekade missförhållanden verkligen förekomma. I saknad af egen erfarenhet på detta område har utskottet därför vändt sig till folkskoleinspektören i Stockholm, som på tillfrågan, huruvida och i hvilka afseenden den nuvarande söndagshandeln med cigarrer visat sig öfva skadligt inflytande på ungdomen, benäget lemnat följande svar:

»Söndagscigarrhandeln har till närmaste följt att hos de unga inplanta missaktning för sabbatens helgd, så mycket mer som sådan handel tillåtes opåtaladt fortgå äfven under pågående gudstjensttider. Vid uppgörande af normalarbetsordning för härvarande folkskolor har jag försökt att göra barnens hemarbete till måndagen lättare och lindrigare än till någon annan af veckans arbetsdagar i det särskilda syftet att tidigt vänja dem vid att arbeta sex dagar i veckan och att hafva den sjunde dagen — hvilodagen — fri från obligatoriskt arbete. Jag anser nemligen denna sak vara af stor betydelse icke endast ur rent religiös synpunkt, utan äfven som ett vilkor för kroppsligt välbefinnande, för särskildt kroppsarbetarnes trefnad och belåtenhet med sin tillvaro. Denna skolans lofvärda sträfvan motverkas naturligtvis äfven helt och hållet genom söndagshandeln med afseende på alla de barn, som användas för ifrågavarande handel, äfvensom för en stor del af deras jemnåriga sällskapskamrater.»

»Det ligger ock nära till hands, att den *smak för utelif*, som, innan förordningen af den 10 juli 1891 utkom, höll på att förderfva många barn både fysiskt och moraliskt, åter skall genom cigarrhandeln vinna insteg. För dem, som hafva aldrig så liten erfarenhet om förhållandena från denna tid, torde blotta fruktan för ett upprepande deraf vara tillräckligt skäl för vidtagande af särskilda mått och steg till förekommande af sådant.»

»Söndagscigarrhandeln frestar ock till oärlighet och tjufnad. Mål hafva redan förekommit vid härvarande rådhusrätt, der cigarrförsäljande gossar anlagats och dömts för förskingring af pengar, som erhållits för försålda cigarrer och cigarretter. Ej sällan har det här inträffat, att andra gossar med våld eller list tagit från vanligen mindre gossar cigarrer och cigarretter, hvilka de sedan antingen sjelfva förbrukat eller också till något

lägre pris sålt till andra försäljare. Man har sålunda här en liten nått skola för uppfostran af tjufvar och uppköpare af tjufgods, visserligen i smått, men ordspråket »börja med en knappnål och sluta med en silfver-skål» torde snart nog med afseende på flertalet bland dessa gossar komma att besannas.»

»*Förtjensten* på denna söndagshandel är icke obetydlig. Gossarne hafva först och främst sin provision. Denna lära de sig dock snart att på egen hand och vid sidan af öfverenskommelsen öka ej så obetydligt. Huru mången — särskildt bland söndagsrökarna — anser ej en »dyrare» cigarr vara likabetydande med en »bättre» cigarr! Lärare vid härvarande skolor hafva uppgifvit, att det ingalunda är sällsynt, att dessa gossars dagsförtjenst kan uppgå ända till fem kronor. Jag vill särskildt påpeka det demoraliserande i sådana affärer af gossar vid 10 till 12 års ålder. Men hvad som icke är mindre viktigt, det är den omständigheten, att sådana barn sällan, för att icke säga aldrig, blifva ärliga och anspråkslösa arbetare. Har en gosse vid så unga år fått vänja sig vid att så lätt och utan egentligt arbete förtjena en femkrona, så *underkastar han sig som yngling och man icke ett redbart och kanske ansträngande arbete för att förtjena endast ett par kronor om dagen*. Han fortsätter hellre som han börjat eller föredrar att göra ingenting, tills han i vanliga fall förr eller senare hamnar i fängelse.»

»Ingen lär kunna eller vilja förneka, att denna söndagscigarrhandel i sjelfva verket är ett *kringgående af gällande lagar och författningar*. Om man icke förhindrar detta, så låter man denna ungdomsskara upp-  
växa under förakt för dessa lagar och författningar samt under intryck af ordningsmagtens vanmagt i sina försök att skaffa aktning och lydnad för desamma. Ett dylikt kringstrykande lif ökar äfven de unges djerfhet för att icke säga fräckhet, hvilket äfven visar sig i ett pockande och oför-synt uppträdande mot allmänheten, som till och med blir hindrande för gatutrafiken.»

»Dessa gossar skola äfven aflägga räkenskap för sina förlagsmän. Detta kan icke ske på söndagen, då det blir för sent. De befallas därför att infinna sig senare, vanligen på måndags förmiddag. Som flera bland dessa gossar, kanske flertalet, äro i skolåldern, så hafva vi här att söka anledningen till ett om måndagarne *ökadt antal skolförsummelser*. Hade man här att göra med verkliga tobakshandlare, så torde denna sak lätt nog kunna ordnas; men med alla dessa »mellanhänder», som torde ut-göra flertalet förlagsmän, tjena sådana försök icke till mycket. Skulle gossarne sjelfva göra några svårigheter, så heter det: »vill du inte göra som jag säger, så låt bli; jag kan lätt få en annan i ditt ställe». — Här

må anmärkas, hvilket ju också lätt kan förstås, att det icke är de mera ordentliga gossarne, som egna sig åt denna handel; icke heller tillhöra de några mera ordentliga hem.»

»Allmänt känt och äfven erkänt torde vara, att *tobaksrökning är åtminstone för ungdom i åldern 8 till 10 à 12 år för helsan skadlig*. Erfarenheten torde ock kunna gifva vid handen, att tobaksrökning lätt drar med sig benägenhet för dryckenskap m. m. Jag vill ock påpeka den onödiga utgift, som sedan ej sällan uppstår för hela lifvet, då tobaken snart nog blir ett oundvikligt »behof», så stort, att hustru och barn mången gång förr få försaka sitt bröd än mannen och fadern sin tobak. Här i Stockholm synes hos ungdomen begagnande af tobak märkbart ha aftagit under senare åren, *men under sist förflutna året har* — enligt den erfarenhet, man kunnat vinna vid skolorna — *rökningen af i synnerhet cigarretter i hög grad åter tilltagit, särskildt hos gossar i åldern 8 till 10 år*. Då det nu till stor del är gossar i just denna ålder, som användas till försäljning om söndagarne, så synes man utan fara för misstag kunna påstå, att just denna söndagscigarrhandel är den direkta orsaken till att rökning åter börjat tilltaga hos barn i nämnda ålder, dels hos tobaksförsäljarne sjelfva, dels ock hos deras kamrater och jemnåriga. Har begäret efter cigarretter en gång blifvit väckt, skaffa barnen sig sedan pengar till inköp af sådana på både ärligt och oärligt sätt. Pengarna till frukostbröd, som i många hem lemnas i stället för bröd, användas till inköp af cigarretter; begäret efter cigarretter visar sig ofta vara anledningen till föröfvade snatterier och stölder.»

»Hvad jag här redan yttrat, torde vara tillräckligt för att motivera mitt svar på den första af de båda framställda frågorna, nemligen:

»Har det visat sig, att den nuvarande söndagscigarrhandeln öfvat skadligt inflytande på skolungdomen?»

*hvilken fråga jag ber att få besvara med ett obetingadt ja*. De skadliga följderna ha redan tillräckligt tydligt visat sig för att berättiga mig till detta svar; men jag tillåter mig kraftigt få framhålla den åsigten, att följderna med all säkerhet komma att under närmaste framtiden bli väsentligen svårare, om detta ofog icke i tid stäffas genom lagstiftning, då ordningsmagten tydligen visat, att den icke anser sig derförutan hafva berättigande att ingripa.»

Af denna utredning, jemförd med hvad som andragits af motionären, torde enligt utskottets förmenande med all önskvärd tydlighet framgå, att här föreligger ett fall, der lagstiftaren skyndsamt bör ingripa för att i tid

stäfja ett tilltagande ondt. Det sätt, hvarpå motionären föreslagit att lagstiftningen härvidlag skulle åstadkommas, eller medelst ett tillägg till kongl. förordningen den 10 juli 1891, hellre än att en särskild förordning i ämnet utfärdas, synes äfven utskottet vara antagligt, ehuru väl utskottet icke förbisett, att genom det nu föreslagna tillägget en förändrad rubrik på ifrågavarande förordning nödvändiggöres.

På grund af det anförda och då några svårigheter eller olägenheter icke lära uppstå för ett verksamt öfvervakande af den föreslagna bestämmelsens efterlefnad, hemställer utskottet om bifall till motionen och alltså,

att Andra Kammaren för sin del beslutar, att Riksdagen i skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhåller om sådant tillägg till förordningen af den 10 juli 1891 angående förbud för barn att nattetid idka viss försäljning m. m., att det i ifrågavarande förordning omnämnda förbud för barn att under viss tid af dygnet å gator eller andra allmänna platser eller å utskänkningsställen eller andra offentliga lokaler till salu utbjuda eller utdela tryckalster, blommor, kramvaror eller annat må, i den ordning nämnda författning bestämmer, kunna utsträckas under sön- och helgdagar till hela dygnet.

Stockholm den 24 februari 1896.

På utskottets vägnar:

H. AMNEUS.

---